

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Wartości i wartościowanie we współczesnej humanistyce: perspektywa filozoficzna, lingwistyczna, komunikacyjna”, Olsztyn, 17–18 listopada 2016 r.

W dniach 17–18 listopada 2016 r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wartości i wartościowanie we współczesnej humanistyce: perspektywa filozoficzna, lingwistyczna, komunikacyjna”. Konferencję zorganizowano przy współudziale: Centrum Badań Europy Wschodniej, Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM (Zakładu Komunikacji Społecznej i Języka Mediów), Instytutu Filozofii UWM, Instytutu Polonistyki i Logopedii UWM.

Organizatorzy gościli przedstawicieli nauki z polskich oraz zagranicznych ośrodków akademickich, takich jak: Olsztyn, Wrocław, Kielce, Gdańsk, Kraków, Siedlce, Lublin, Poznań, Bydgoszcz, Przemyśl, Gdańsk, Łódź, Zielona Góra, Białystok, Warszawa, Katowice, Toruń, Moskwa, Brześć, Almietiewsk, Riwnie, Sankt Petersburg, Nowgorod, Jekaterynburg, Czelabińsk, Charków, Hradec Králové, Irkuck, Paryż.

Obrady plenarne w pierwszym dniu konferencji poprzedziło powitanie gości przez przewodniczącego Komitetu Naukowego Konferencji, prof. dr. hab. Aleksandra Kiklewicza. Następnie głos zabrali: prorektor UWM, prof. dr hab. Grzegorz Białuński, a następnie prodziekan Wydziału Humanistycznego UWM ds. Nauki, prof. dr hab. Mieczysław Jagłowski.

Uroczystemu otwarciu konferencji towarzyszyła oprawa artystyczna zespołu Pro Musica Antiqua, kierowanego przez Leszka Szarzyńskiego.

Podczas dwuczęściowych obrad plenarnych, którym przewodniczył prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, przedstawiono sześć referatów. Pierwszy referat pt. *O istocie i formach relatywizmu* wygłosiła prof. UWM dr hab. Ewa Starzyńska-Kościszko. Prelegentka przedstawiła istotę relatywizmu, uporządkowała wiedzę na jego temat. Wskazała na przyczyny zamętu aksjologicznego wywołanego błędnym pojmowaniem relatywizmu. Omówiła odmiany relatywizmu, a także warunki umożliwiające dialog z przedstawicielami absolutyzmu. Prof. Barbara Rodziewicz wygłosiła referat na temat *Językoznawca w świecie wartości, czyli o metodach badania wartości w języku*. Ostatni referat w pierwszej części sesji plenarnej wygłosił prof. dr hab. Michael Fleischer, który omówił podłoże psychicznych i etycznych zagrożeń użytkowania jednego z mediów społecznościowych w referacie *Facebook a wartości*. Po przerwie zaprezentowano trzy referaty. Z pierwszym, zatytułowanym *Kreowanie wizerunków narodowych Polaków, Żydów i Niemców*

w polskiej prasie po roku 1990. Przewartościowanie pod presją czynników politycznych, historycznych, religijnych, wystąpił prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. Drugi referat na temat *Ценностные ориентации современного российского общества* wygłosił prof. dr hab. Andrei Andreev. Ostatni w części plenarnej wystąpił prof. dr hab. Oleg Leszczak, który zaprezentował referat *Онтология ценности в информационном аспекте: антропоцентрическая перспектива*. Obrady plenarne zwieńczyła dyskusja, której najbardziej interesującą częścią stała się polemika prof. Ewy Starzyńskiej-Kościuszeko z prof. Olegiem Leszczakiem. Dotyczyła zakwalifikowania przez prof. Leszczaka polskiej kultury do bizantyjskiego nurtu aksjologicznego. Prof. Ewa Starzyńska-Kościuszeko wskazała na przynależność polskości do kręgu tzw. kultury łacińskiej.

Kolejne obrady konferencyjne toczyły się w pięciu sekcjach. Obradom sekcji A przewodniczył prof. dr hab. Oleg Leszczak. Pierwsza wystąpiła prof. UG dr hab. Żanna Śładkiewicz z referatem *Patriotyzm na sprzedaż, czyli dystrybucja wartości w dobie marketingu*. Drugi referat na temat *Дюра зеленая czy дорогушка сдобная? – о wartościowaniu kobiety w rosyjskiej prozie wiejskiej* wygłosiła dr Karina Zając-Haduch. Kolejny referat pt. *А стоит ли? (ценность и стоимость в языке и речевой деятельности)* zaprezentował prof. dr hab. Vasilii Sienkiewich. Doc. dr Ludmiła Osipowa wygłosiła referat na temat *Концепция эвдемонизма в рассказах А. П. Чехова*. Następny referat pt. *Культурные запросы учителей городских поселений правобережной Украины в 30–60-х гг. XIX в.* przedstawiła doc. dr Elena Prishchepa. Ostatni referat w sekcji A wygłosiła Aleksandra Wąsiewska na temat *System wartości staroobrzędowców bezpopowców w Traktacie o brakach Pawła Pruskiego*.

W sekcji B, której przewodniczyła dr hab. Katarzyna Sobstyl, ogłoszono dziewięć referatów. Dr hab. Anna Dunin-Dudkowska zaprezentowała referat *Aspekt aksjologiczny w opisie genealogicznym testamentu*. Drugi wystąpił dr hab. Arkadiusz Dudziak z referatem *Wartości i wartościowanie w procesie autoperswazji na podstawie wspomnień Zdzisława Brońskiego („Uskoka”)*. Dr Jolanta Dyoniziak przedstawiła referat *Metafora w funkcji wartościującej na przykładzie mediów informacyjnych*. Dr hab. Iwona Benenowska wygłosiła referat *Środki implikujące wartościowanie w wolitywnych aktach mowy (na wybranych przykładach z listów Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej)*. Beata Żywicka przedstawiła referat *Zmiany w językowym obrazie państwa we współczesnej polszczyźnie*. Dr Magdalena Grabowska zabrała głos na temat *Wpływ wartościowania na redefinicję wybranych pojęć w języku chrześcijan ewangelikalnych*. Mgr Marta Noińska wystąpiła z referatem *Wartości w orędziach noworocznych polskich, rosyjskich i niemieckich przywódców w latach 2012–2015*. Dr Monika Cichmińska przedstawiła referat *Wartości*

na małym ekranie – o dobrych i złych sposobach oglądania seriali. Ostatni referat w tej sekcji, zatytułowany *Jak wartościują felietoniści? Wyniki badań empirycznych*, wygłosiła mgr Anna Barańska-Szmitko. Obrady sekcji zakończono dyskusją.

Obradom w sekcji C przewodniczył prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski. Jako pierwsza w tej sekcji wystąpiła mgr Kaja Rostkowska-Biszczanik z referatem *Wywiad dziennikarski w perspektywie aksjologicznej na przykładzie książki „Są. Rozmowy o dobrych uczuciach” Teresy Torańskiej*. Jako druga głos zabrała dr Katarzyna Krasucka, wygłaszając referat *Człowiek – odtwórca czy twórca wartości? Dostojewski, Bierdiajew, Bachtin*. Trzecim prelegentem tej sekcji był prof. UWM dr hab. Grzegorz Igliński, który przedstawił referat pt. *Szklana i barwna kula dźwięku. Wartość życia w sonecie Leopolda Staffa „Echo”*. Kolejny referat na temat *Czy wartościować interpretacje? O tekście literackim i jego czytaniu w świetle filozofii (po) nowoczesnej* wygłosiła mgr Magdalena Krasińska. Po dyskusji w drugiej części obrad sekcji C wystąpili kolejno: dr Agnieszka Gawron z referatem *Dylematy „aksjologii maternalnej” w literaturze współczesnej*; dr Paweł Kuciński z referatem *Poetyka wartości jako diagnoza kryzysu retorycznej aksjologii. Na przykładach współczesnych narracji politycznych*; dr Grzegorz Rudziński z referatem *Słownictwo wartościujące w materiałach do nauki historii dla maturzystów*; mgr Maciej Piotrowski z referatem *Funkcja fatyczna w dialogach partnerów a sytuacje komunikacyjne w scenach miłosnych w dramatach Williama Szekspira (na przykładzie „Romea i Julii”)*. Uczestnicy sekcji zakończyli obrady dyskusją.

Obradom o tematyce aksjologiczno-medialnej w sekcji D przewodniczyła prof. UWM dr hab. Helena Pociechina. W pierwszej części obrad wystąpiło pięć prelegentek. Dr hab. Agata Małycka wygłosiła referat na temat *Aksjologia a światopogląd w dyskursie publicznym (na przykładzie dyskusji o gender i aborcji w komunikacji medialnej)*. Prof. UWM dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska zaprezentowała referat pt. *Promowanie i wykpiwanie wartości „Młodzi, wykształceni i z wielkich ośrodków” kontra „Piękni chłopcy prawicy”*. Ze wspólnym referatem, zatytułowanym *Axiology of Polish motion verbs*, wystąpiły Joanna Łozowska oraz dr Iwona Góralczyk. Dr Izabela Łuc przedstawiła referat *Reklamowe wartościowanie na przykładzie kolokacji leksemu piękno*. Po dyskusji w drugiej części obrad owej sekcji wystąpili kolejno: dr Anita Frankowiak z referatem *Tożsamość europejska jako wartość na łamach polskich tygodników opinii*; Arkadiusz Schmeichel z referatem *Aksjologiczne modelowanie dynamiki międzyludzkich interakcji*; prof. UWM dr hab. Mariola Marczak *Misja telewizji publicznej wobec etosu inteligentnego*; dr Laura Polkowska z referatem *„Plemię niewolników” kontra*

„róbta, co chceta”, czyli o wolności w polskich tygodnikach opinii oraz mgr Jagoda Wilgoz z referatem *Intertekstualność jako narzędzie wartościowania w felietonach*. Obrady sekcji zamknęła dyskusja.

Prof. dr hab. Jerzy Bartkowski przewodniczył obradom sekcji E, w której jako pierwszy wystąpił prof. UŁ dr hab. Stanisław Góźdz-Roszkowski, przedstawiając referat *Wartości i wartościowanie w orzecznictwie Sądu Najwyższego USA dotyczącego małżeństw homoseksualnych z perspektywy lingwistycznej*. Jako druga zabrała głos dr hab. Małgorzata Rzeszutko-Iwan w referacie *Świat wartości w przestrzeni dyskursu sądowego*. Trzecia w tej sekcji wystąpiła dr hab. Marta Zając z referatem pt. *Chrześcijanin w sieci*. Kolejnym prelegentem sekcji był dr Aleksander Gemel, który wygłosił referat *Problem wartości logicznych w perspektywie zjawiska nieostrości wyrażeń języka naturalnego. Propozycja kognitywistyczna*. Po dyskusji dr Ryszard Stefański zaprezentował referat *Status aksjologii we współczesnej filozofii*. Następnie dr Jacek Sobota wygłosił referat *Poznanie a wartości w prozie Stanisława Lema*. Dr Anna Wileczek przedstawiła referat *Wartości. Dziecięce konceptualizacje*. Mgr Karolina Sokołowska zaprezentowała referat *Znaczenie tańca i jego wartość w życiu współczesnego dziecka*. Ostatnią prelegentką sekcji była dr Jolanta Piwowar z referatem „Ciapaty” i „wampir energetyczny”, czyli kilka uwag o wartościowaniu w ekspertyzach lingwistycznych. Dyskusja zakończyła obrady sekcji E.

W drugim dniu konferencji toczono obrady w pięciu sekcjach. Sekcji A przewodniczyła prof. dr hab. Alla Kamalova. W funkcji przewodniczącego obrad sekcji B prof. dr. hab. Aleksandra Kiklewicza zastąpił dr hab. Arkadiusz Dudziak. Obradom sekcji C przewodniczyła prof. UWM dr hab. Ewa Starzyńska-Kościuszko. Przewodniczącym obrad sekcji D był prof. UWM dr hab. Krzysztof Kościuszko. Obradom sekcja E przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Staniszewski.

W sekcji A pierwszy referat pt. *Аксиология вариантов слова в русском языке* wygłosiła prof. dr hab. Ludmiła Zubova. Drugim wystąpieniem był referat *System wartości staroobrzędowców-bezpopowców w ujęciu historycznym* prof. UWM dr hab. Heleny Pociechiny. Jako trzecia referat *Экспликация ценностей в российском медиадискурсе: колумнист и адресат* zaprezentowała prof. dr hab. Tatyana Kaminskaya. Z kolei prof. dr hab. Olga Mikhailova przedstawiła referat *Понятия толерантность компромисс и конформизм в обыденном сознании россиян: аксиологический аспект*. Po zakończeniu dyskusji oddzielającej części obrad sekcji prof. dr hab. Mikhail Fedosyuk zaprezentował referat *Синтаксические средства оценки коммуникативной значимости сообщения в структуре текста*. Następnie referat *Аксиологическая семантика современного медиадискурса*

(методологическое осмысление) wygłosiła doc. dr Vera Antropova. Ostatnią referentką tej sekcji była dr Vera Pustovalova z referatem *Аксиологический потенциал игровой метафоры (семантико-прагматический аспект)*. Obrady sekcji zwieńczono dyskusją.

Obrady sekcji B zainicjował prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz referatem *Wartościowanie w perspektywie międzykulturowej*. Następnie mgr Piotr Obacz wygłosił referat *Podział społeczno-polityczny w Polsce – różnice aksjologiczne. Istota, konsekwencje, perspektywy*. Trzecim prelegentem sekcji był dr Martin Markoš z referatem *Family and partnership as value in contemporary Czech poetry*. Kolejny referat pt. *Aksjologia mediów a komunikowanie polityczne w okresie kampanii parlamentarnej 2015 roku* wygłosił dr Rafał Leśniczak. W drugiej części obrad sekcji, po dyskusji, zabrał głos dr Jacek Krawczyk, który wygłosił referat *Czytanie jako doświadczenie skierowane na wartości w świetle krytyki etycznej. Inny wymiar lektury*. Następnie dr Halszka Lelę przedstawiła referat *Axiological Semantics in the Discourse of the Literary Periphery on the Example of Selected Orkney Poetry*. Mgr Lia Sayadyan zaprezentowała referat *Kult chleba i zbóż w kulturze ormiańskiej: kulturowe i językowe przejawy zjawiska*. Dyskusja zakończyła obrady tej sekcji.

W sekcji C rozpoczęto obrady referatem *Normalność z perspektywy obserwatora*, który wygłosiła dr Annette Siemes. Kolejna referentka tej sekcji dr Bożena Niećko-Bukowska przedstawiła referat „*Bycie odpowiedzialnym*” jako nabywana kwalifikacja ocenna. Następnie dr Agnieszka Biegalska zaprezentowała referat *Pragmatyzm: między relatywizmem a absolutyzmem*. Dyskusja poprzedziła kolejne referaty w tej sekcji. Dr Robert Grzywacz przedstawił referat *Wartościowanie pomiędzy normą a patologią. Tożsamość podmiotu u M. Foucault i P. Ricoeura*. Dr Dorota Sepczyńska zaprezentowała referat *Prawda i polityka w myśli Leo Straussa*. Dr Karol Jasiński wystąpił z referatem *Józefa Tischnera koncepcja statusu i doświadczenia wartości*. Obrady sekcji zakończono dyskusją.

W pierwszej części obrad sekcji D wystąpiło czterech referentów: Dr Mirosław Warcholek z referatem *Świat wartości w utworze słowno-muzycznym*; prof. UWM dr hab. Krzysztof Kościuszko z referatem *Aksjologia w matematyce*; dr Tadeusz Sznajderski z referatem *Szkoła Frankfurcka i wartości*; dr Marek Jawor z referatem *Wartości – transcendentalia relacyjne czy idealne jakości?* Po dyskusji w części drugiej obrad sekcji udział wzięli: dr Joanna Smakulska z referatem *Pojęcie ducha w poglądach Jamesa Hillmana*; mgr Michał Piekarcz z referatem *Szacunek dla wartości na gruncie relatywizmu w etyce Richarda Brandta*; dr Marcin Pielużek z referatem *Wartości polskiego nacjonalizmu. Wyniki badań empirycznych*. Obrady sekcji zakończono dyskusją podsumowującą.

Pięcioro prelegentów zaprezentowało referaty w pierwszej części obrad sekcji E. Dr Iza Matusiak-Kempa oraz dr Magdalena Osowicka-Kondratowicz zreferowały temat *Czego powinno chcieć modne dziecko? O świecie wartości w czasopiśmie dla dzieci*. Dr hab. Katarzyna Sobstyl przedstawiła referat *Wartościowanie człowieka i psa w ogłoszeniach adopcyjnych zwierząt*. Dr hab. Katarzyna Wołowska wygłosiła referat *Normatywne nacechowanie leksemu a jego użycie w kontekście – o izotopach wartościujących w interpretacji tekstu*. Dr Mariusz Wszolek zabrał głos na temat *Projektowanie komunikacji a dokonania design*. Jego wystąpienie poprzedziło dyskusję, po której referaty wygłosili kolejno: doc. dr Roman Tryfonow na temat *Metakomunikacyjne trudności wypowiedzi na temat wartości: patos i banalność*; mgr Viktoriia Melnichuk na temat *Аксиология графика текста*; prof. UŚ dr hab. Ewa Straś na temat *Żeńskie kreacje anioła (na materiale języka polskiego i rosyjskiego)*. Sekcja zamknęła obrady dyskusją podsumowującą.

W popołudniowej części drugiego dnia konferencji toczyły się obrady plenarne, którym przewodniczył dr hab. Arkadiusz Dudziak. Prof. UW dr hab. Ryszard Paradowski przedstawił referat zatytułowany *Byt jako dylemat. Wartości podstawowe według mitu (prekolumbijskiego i biblijnego) i według filozofii. Z referatem Ikona a wartości. Analogie i podobieństwa* wystąpił prof. UW dr hab. Jerzy Bartkowski. Prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski wygłosił referat *Aksjologia i wartościowanie w literaturoznawstwie regionalistycznym*. Po zakończeniu dyskusji zaprezentowali referaty kolejni uczestnicy plenarnej części obrad. Prof. dr hab. Alexandr Kravchenko oraz prof. dr hab. Marina Payunena zatytułowali wystąpienie *Education: a value lost?* Evelina Deyneka oraz Grégory Carteaux zabrał głos na temat *The Problem of "Aesthetic Value" in Contemporary Art: A Tensive Semiotic Approach*. Prof. UWM dr hab. Lech Ostasz wygłosił referat *Jak obchodzimy się z wartościami i jak są one nam pomocne w życiu*. Następnie toczyła się dyskusja plenarna, w której m.in. dr hab. Arkadiusz Dudziak podjął polemikę z paryskimi prelegentami Eveliną Deyneką oraz Grégorym Carteaux w zakresie datowania symbolizmu w dziejach sztuki europejskiej czy konieczności rozróżnienia wartości estetycznych i artystycznych w rozważaniach aksjologicznych, jak również potrzeby różnicowania kategorii dzieła sztuki i przedmiotu estetycznego.

W dniu 19 listopada 2016 r. dla uczestników konferencji zorganizowano wycieczkę po Olsztynie, której celem było zwiedzanie muzeów oraz miejsc interesujących historycznie.

Referaty zaprezentowane na konferencji dowodzą, że problematyka sposobu istnienia wartości, statusu oraz doświadczania wartości w filozofii okazuje się nadal inspirującym obszarem badań, uprawianych w duchu pragmatyzmu,

neopragmatyzmu, relatywizmu, absolutyzmu. Źródłem inspiracji metodologicznych mogą być zarówno odniesienia do badań olsztyńskiego środowiska filozoficznego, jak i metafizycznych badań lubelskiej szkoły aksjologicznej czy dokonań krakowskiej szkoły fenomenologii.

Naukowe dociekania lingwistyczne pozwalają pogłębić zrozumienie pojęcia wartości oraz wartościowania w kontekście zjawisk i procesów dokonujących się w kulturze medialnej. W naukowej recepcji tejże kultury badacze odnajdują interesujące źródła pozyskiwania materiału językowego oraz zróżnicowane sposoby i środki wartościowania. Interesująco jawi się perspektywa kognitywnego modelu reprezentacji wartościowania językowego. Lingwistyka komputerowa i korpusowa dostarcza możliwości katalogowania sposobów językowego realizowania wartości oraz zależności pomiędzy wartościami a ich językowymi reprezentacjami. Konferencja ujawniła potrzebę integrowania językoznawczych badań nad wartościami i wartościowaniem z aksjologicznymi osiągnięciami innych dyscyplin naukowych w przedmiotowym zakresie.

W obszarze komunikacji społecznej analizy dyskursu medialnego oraz badania genologiczne pozwalają charakteryzować określone systemy aksjologiczne uwarunkowane kulturowo. Ujęcia badawcze w aspekcie interkulturowym oraz analizy semiotyczne umożliwiają ustalenie stopnia nasilenia manifestacji wartości w różnych kulturach.

Dla młodszej generacji badaczy zagadnień aksjologicznych wystąpienia konferencyjnych prelegentów oraz dyskutantów stały się okazją do poznania różnorodnych ujęć teoretycznych i stanowisk metodologicznych.

*(Arkadiusz Dudziak,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn)*